

Bebyggelse fra yngre bronzealder og førromersk jernalder ved Hobro

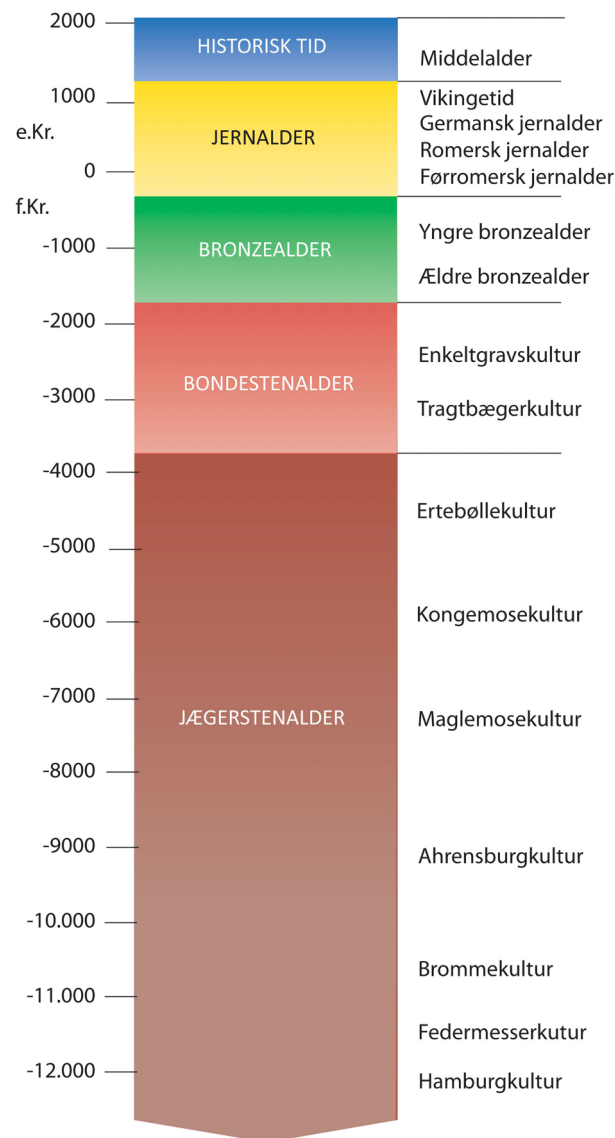
Arkæolog Sanne Thoudal Laustsen

Nordjyske
Museer
Vi giver historien liv

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Undersøgelsens baggrund	3
Lokalområdet i oldtiden	3
Undersøgelsens resultater	4
Sammenfatning og perspektivering	5
Hvis du vil vide mere	6
Udgravningsdata	7

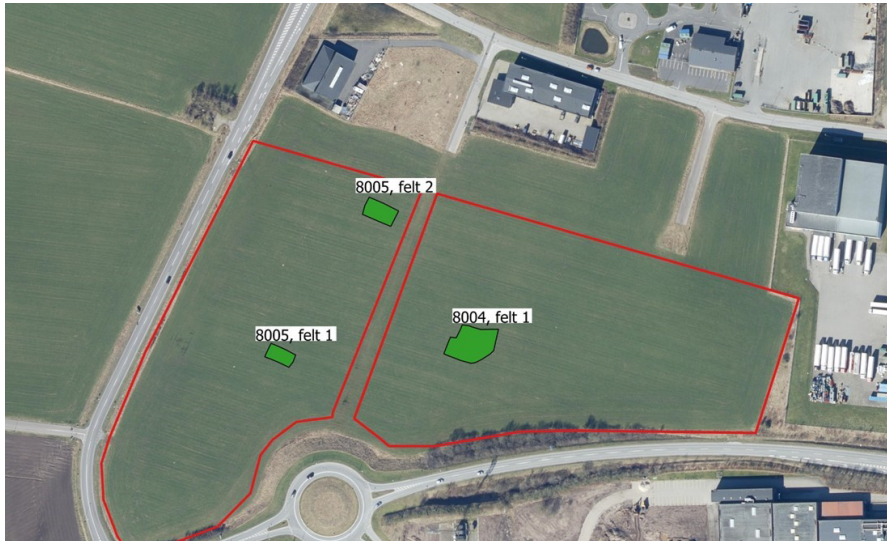

Indledning

Denne kulturhistoriske rapport giver et overblik over to af museets arkæologiske udgravninger ved Humlemarken, i det nordlige industriområde i Hobro. Udgravningen var fordelt på tre fundområder, et fundområde i sag 8004 og to fundområder i sag 8005.

Udgravningen blev udført i perioden 12. maj 2023 til den 17. maj 2023 og resulterede i udgravningen af fire langhuse.

Undersøgelsens baggrund

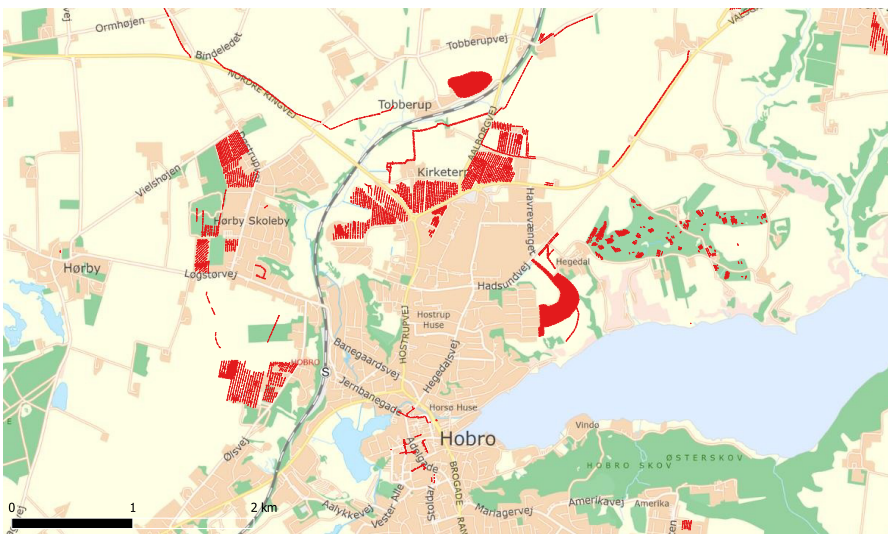

Figur 1. Bygherres afsætning af forundersøgelsesarealerne er røde, 8004 til højre og 8005 til venstre. Fundområderne er grønne og markeret med sags- og feltnummer. Indeholder data fra klimadatastyrelsen.

I forbindelse med Mariagerfjord Kommunes planlagte byggemodning af et ca. 4,5 ha stort område, udførte museet en forundersøgelse samt en udgravning på det pågældende areal. I løbet af forundersøgelsen blev det konstateret, at tre mindre fundområder måtte indstillet til arkæologisk udgravning. Fundområderne var henholdsvis 170, 250 og 700 m² store.

Det store fundområde, 8004, rummede to treskibede langhuse, mens de to mindre felter, 8005, rummede hver et langhus. Anlæggene blev i begge fundområder ¹⁴C-dateret fra slutningen af yngre bronzealder til ældre førromersk jernalder (540 f.Kr. – 208 f.Kr.).

Lokalområdet i oldtiden

Figur 2. Kort over området ved Hobro med museets tidligere undersøgelser markeret med rødt. Ca. midt i billedet ses området ved Humlemarken og Kirketerp. Kortet viser tydeligt de mange undersøgelser foretaget af museet nord for Hobro. Indeholder data fra klimadatastyrelsen.

Museet har over årene i takt med byudviklingen i Hobro foretaget en lang række undersøgelser i området omkring de berørte arealer. Undersøgelserne har afdækket mange spor efter fortidens mennesker, huse og aktiviteter.

Museet har i 2007 udgravet en boplads fra ældre jernalder med velbevarede hustomter og stenlægnings ca. 800 meter sydvest for Humlemarken, hvor Tinglysningsretten i dag ligger. Her blev der lokaliseret 17 langhuse og udhuse/staklader. Lige nord for denne boplads undersøgte museet i 2011 bebyggelsesspor fra bronzealderen. Ligeledes udgravede museet i 2008 resterne af en mindre bebyggelse med spor efter fire langhuse fra yngre bronzealder-ældre jernalder, en lokalitet der i dag huser byens genbrugsplads. Her blev der også udgravet to stendysse dateret til yngre stenalderen (3900 f.Kr. – 1800 f.Kr.).

Lige vest for udgravningen, ved Kirketerp, findes en kirkeruin fra den ældre middelalder, hvor også dele af en stor ødekirkegård og et vikingetidshus er undersøgt.

Fundene fra udgravningen ved Humlemarken, giver, sammen med de omkringliggende forhistoriske bebyggelser og lokaliteter, et unikt billede fra forhistorien, der beskriver den lokale bebyggelses udvikling gennem forhistorisk og historisk tid. Dette er en vigtig brik i den regionale historik.

Undersøgelsens resultater

Ved udgravningen blev der fundet fire treskibede langhuse af forskellig størrelse og udformning. Der er to langhuse knyttet til hvert sagsnummer. Alle husene tolkes som værende til beboelse. Husene har været nogenlunde orienteret øst-vest, hvorved de har været mindst udsat, ved at have den mindste flade vendt op mod vestenvinden. Samtidig har husene haft dens største flade vendt mod syd, hvilket har betydet at solen har haft de bedste betingelser for at opvarme huset.

De to største bygninger (det røde og det grønne hus på figur 3), har målte arealer på ca. 55 og 70 m².

Det røde hus er udgravningens nordligste og var godt bevaret med ti tagbærende stolper. De udgør tilsammen fem sæt der har båret taget. Huset havde både en nordlig og sydlig indgang, beliggende ca. midt på huset langsiden. Længden på huset er ca. 11 meter, men må antages at have været længere, da husets gavlf eller vægkonstruktion ikke blev fundet. Bredden har været ca. fem m målt fra husets nordlige indgang til den sydlige. Huset har et areal på 55 m².

Figur 3. Anlæg fundet under museets undersøgelse er markeret med sort og søgerender og udgravningsfelter er markeret med hvide polygoner. De fire udgravende langhuse er markeret med forskellige farver.

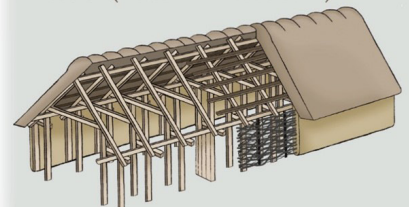
Indeholder data fra klimadatastyrelsen.

Det treskibede hus

I et treskibet hus bæres taget af to rækker af kraftige stolper, placeret ned igennem husets midte. Hustypen kaldes treskibet, da det i tværsnit kan opdeles i tre dele - mellem og på hver side af de to rækker tagbærende stolper.

Husene har haft stolper til ydervægge og andre opdelinger i huset - som skillevægge, båse til dyr osv. - men disse er kun i heldige tilfælde bevaret. Husene er aflange og oftest 5-6 m brede. De kaldes derfor langhuse, når de er så lange, at de er brugt som bolig. Der er også mindre bygninger, som har været brugt som fx arbejds- og til opbevaring. Indgangene er i langhusenes lange vægge, og indrettes oftest med bolig i den ene ende (mod vest) og stald i den anden (mod øst).

Treskibede huse bygges i det meste af bronzealderen, jernalder og vikingetid - samlet en periode på omkring 2000 år (1.500 f.kr.-1.050 e.kr.).

Figur 4. Keramik fundet i nærheden af det grønne hus. Øverst i midten ses to sideskår dekoreret med en liste med indtryk lavet med fingeren. Denne form for dekoration ses ofte i ældre førromersk jernalder.

Foto. Nordjyske Museer.

Cirka 100 meter syd for det røde langhus, lå et andet treskibet langhus (blå). Det blå hus bestod af syv tagbærende sæt stolper. Huset er ca. 15 meter langt og 3,5 meter bredt. Det må antages at huset har været både længere og bredere, da hverken rester efter væggen eller gavlen var bevaret.

Det grønne hus, placeret sammen med det gule hus, ligger østligt på arealet. Huset udformning ligner til forveksling det røde, med dobbelte indgange og fem sæt tagbærende stolpehuller. Stolpehullerne stod med en dybde mellem 20 og 44 cm, hvilket kan betegnes som godt bevaret. Huset var 13 meter langt og 5,5 meter bredt. Det giver et areal på 70 m². Ved det grønne hus fandtes en affaldsgrube, hvori resterne af et dekoreret lerkar blev fundet. Dette kan dateres til ældre førromersk jernalder (500 f.Kr. – 160 f.Kr.).

Det gule hus er knap så godt bevaret. Husets tag har formodentlig været båret af fire sæt stolper hvoraf ikke alle stolpehuller blev fundet. De stolpehuller der blev fundet, havde en gennemsnitsdybde over 10 cm. Huset lå i meget tør undergrund, hvilket kan have haft betydning for at de sidste stolper ikke kunne findes. Bliver undergrunden meget tør er den nemlig svær at se aftegningerne fra stolpehullerne i. Huset er udgravningens mindste med et areal på 30 m².

Både det grønne, røde og blå hus er ¹⁴C dateret fra yngre bronzealder til ældre førromersk jernalder (540 f.Kr. – 208 f.Kr.). Det gule hus dateres mere bredt fra yngre bronzealder til ældre førromersk jernalder (1100 f.Kr. – 160 f.Kr.). Denne datering er udelukkende baseret på husets udformning.

Sammenfatning og perspektivering

Udgravningen ved Humlemarken i Hobro, er en del af et større kulturlandskab med kulturlevn og bebyggelsesspor dateret fra yngre stenalderen til middelalderen (3900 f.Kr. – 1299 e.Kr.). Fortidsminderne skal derfor ses og forstås i forhold til de allerede kendte fortidsminder i området.

De mange bebyggelsesspor vidner om en kontinuerlig bebyggelse i området, også før Hobro blev samlet som by. Kirken ved Kirketerp, er formentlig begyndt som en trækirke der senere er ombygget til en stenkirke i 1100-tallet inden den igen blev nedlagt i 1300-tallet. I samme tidsrum må Hobro have begyndt at vise sig som bysamfund ved Vesterfjord, hvis man kigger på byens beliggenhed i landskabet, byens romanske kirke og dennes fulde integration i byplanen, som peger på en opståen i slutningen af 1100-tallet. Hertil skal vikingeborgen Fyrkat nævnes, der ligeledes vidner om udviklingen af et samfund ved Vesterfjord, hvor også magt har været centreret.

¹⁴C-analyse

Kulstof-14 bruges til at tidsbestemme eller datere materiale fra mennesker, dyr og planter.

Kulstof (C) er et grundstof, der indgår i alle levende organismer. Når en organisme dør, mindskes antallet af C-14 atomer langsomt, da atomet er radioaktivt. Ved at måle den mængde af ¹⁴C, der er tilbage i et materiale, kan man derfor regne ud, hvor gammelt det er.

Resultaterne fra udgravningen er vigtige for vores samlede forståelse af samfundet organisering fra yngre bronzealder og førromersk jernalder, specifikt for det himmerlandske område. Det bidrager også væsentligt til den allerede igangværende kortlægning af den forhistoriske bebyggelse i og ved Hobro samt til forståelsen af dynamikken i udnyttelsen af landskabet, hvor man udvikler sig fra beboelse i form af spredte gårdsenheder til at samle sig i et landsbysamfund i yngre førromersk jernalder ved Majsmarken.

Markerne ved Humlemarken har således afdækket spor af de mennesker der i en fjern fortid har levet i det område vi i dag kalder Hobro.

Hvis du vil vide mere

Som yderligere læsning kan anbefales følgende oversigtsværker.

Jensen, Jørgen. 2002. *Danmarks Oldtid. Bronzealder 2.000-500 f.Kr.*

Gyldendal

Jensen, Jørgen. 2003. *Danmarks Oldtid. Ældre Jernalder 500 f.Kr.-400 e.Kr.*

Gyldendal

Udgravningsdata

Humlemarken II & III, Hobro

- Nordjyske Museer jnr. 8004 og 8005
- Udgravningsperiode: 12. maj til 17. maj 2023
- Fund & Fortidsminder: 140703 Sb.nr. 150, 151
- Slots- og Kulturstyrelsen jnr. 23/07242 og 23/07244
- Bygherre: Mariagerfjord Kommune
- Undersøgt areal: 1120 m²

Deltagere i udgravningen:

Arkæologer:

Lærke Schartau

Sanne Thoudal Laustsen

- Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Nordjyske Museer, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg